

Ringmærkning giver ny viden om dykænder

Takket være ringmærkning ved vi, at en stor del af overvintrende dykænder stammer fra landene nord og øst for Danmark. Svenske, finske og russiske jægere har bidraget med en del brikker til det samlede puslespil.

Tekst: Iben Hove Sørensen, Danmarks Jægerforbund og Jesper Johannes Madsen, Ringmærkningscentralen, Statens Naturhistoriske Museum

NATUR/VILDTFORVALTNING: Kun halvdelen af de otte jagtbare dykænderarter yngler i Danmark, mens resten dukker op som gæster fra ynglepladser nord for os. De er her kun i vinterhalvåret. Individer af alle arterne er ringmærket i Danmark, og vi har også fået tilbagemeldinger fra udlandet på alle otte. Ligeledes har vi i Danmark aflæst ringe, som udenlandske ringmærkere har sat på alle otte arter.

Tak for jeres historier

Serien om ringmærkningshistorier er nu slut for denne gang, og vi håber, at mange flere har fået øjnene op for de gode historier, som små metalringe kan gemme på. Hvert eneste genfund af ringmærkede fugle giver værdifuld viden om arternes træk- og bevægelsesmønstre, levealder, dødsårsager m.v.

Flere af jer har i løbet af efteråret ringet eller skrevet og fortalt om ringmærkede fugle, som I selv har indberettet. Det har været spændende at høre jeres historier – lige fra den finske gråkrage, som blev nedlagt i Nordjylland, til den berejste blisgås, som havde været vidt omkring i Europa i vinterhalvåret, men aldrig var registreret i ynglesæsonen. Nogle af genmeldingerne var flere år gamle, men havde tydeligvis gjort et stort indtryk, og andre var helt friske historier om nedlagte fugle fra efterårets jagter.

Tak for dem!

Edderfugl topper listen

Blandt dykænderne er edderfugl den hyppigst ringmærkede art i Danmark. Siden 1925 har over 43.000 edderfugle fået danske ringe på, hvoraf langt de fleste er fanget og ringmærket i landets ynglekolonier i løbet af rugeperioden. Da det udelukkende er hunnerne, der ruger, er der langt flere ringmærkede hunner end hanner. Dog er også en del ællinger blevet ringmærket i tidens løb, så selvom det i disse år kun er tilladt at drive jagt på hanner, er det fortsat muligt at nedlægge en "dansk-mærket" edderfugl på havet.

I alt har Ringmærkningscentralen modtaget 13.739 genmeldinger af edderfugle med danske ringe, hvoraf omkring en fjerdedel er nedlagt under

jagt og indberettet af jægere. Andre dødsårsager inkluderer olieforurening og drukning i fiskeredskaber. Sidste vinter mistede en edderfuglehan livet, da den blev fanget i et fiskegarn ved udmundingen af Randers Fjord. Fuglen var ringmærket, og genmeldingen blev – trods de triste omstændigheder – modtaget med stor begejstring af ringmærkeren, som helt tilbage i 1995 havde sat ring på en ælling af ukendt køn i Stavns Fjord! Samme ringmærker har i øvrigt også ringmærket en ælling på Saltholm i sommeren 1997, som opnåede samme høje alder, inden den i november 2019 blev nedlagt på Endelave.

Også i landene omkring os bliver en del edderfugle ringmærket, og i alt

Foto: Colourbox

3.283 edderfugle med udenlandske ringe er gemeldt fra Danmark. For eksempel blev en edderfugl, som i foråret 2017 var blevet fanget og ringmærket nord for Aberdeen i Skotland, nedlagt i oktober 2019 ved Nissum Bredning i Nordjylland.

Russisk vintergæst

Næsthypigste art på ringmærkningslisten er troldand, som – i modsætning til edderfugl – primært er ringmærket i Danmark som træk- og vintergæst. Vi har op mod 1.000 ynglear i Danmark, men langt flere besøger os om vinteren fra yngleområder længere mod nord og øst. Der er ringmærket 8.915 troldænder i Danmark, hvoraf Ringmærkningscentralen har modtaget gemmeldinger på 1.587 – blandt andet en, som var nået helt til Island, et par gemmeldinger fra Portugal og en lang række fra Sverige, Finland og Rusland.

Jagt er den hyppigste dødsårsag blandt de gemeldte dykænder, men for troldand udgøres en relativt stor del af gemmeldingerne også af fugle, som er druknet i fiskegarn. En troldand, som i februar 2013 blev fanget og ringmærket ved Maglebæk Sø i Brøndby, blev i maj 2017 skudt af en jæger langt inde i Rusland. Heldigvis indberettede jægeren fundet, og den nedlagte troldand har dermed tilføjet endnu et punkt til kortet over gemmeldinger fra yngleperioden af troldænder ringmærket i Danmark.

Hvor kommer havlitterne fra?

De arter, der er fanget og ringmærket flest af i Danmark, er naturligt nok de arter, der yngler her i landet, eller som opholder sig i lavvandede søer og fjorde om vinteren. Dermed er det forståeligt, at en art som havlit ikke er særlig godt repræsenteret i statistik-

Taffelænder ringmærket om vinteren i Danmark er gemfundet øst for Uralbjergene i Rusland samt i det nordlige Kasakhstan. Foto: Eigil Ødegaard.

ken. Kun otte havlitter er ringmærket i Danmark, og kun én af disse er senere aflæst. Det ser heller ikke ud til, at mange ringmærkede havlitter fra udlandet dukker op herhjemme – på over hundrede år er der kun fundet to havlitter i Danmark med udenlandske ringe; en fra Grønland og en fra Lapland. Begge blev nedlagt af jægere i hhv. 1951 og 1975, så det er snart meget længe siden, at vi har fået ny viden om oprindelsen af de havlitter, der nedlægges herhjemme.

ih@jaegerne.dk
jjmadsen@snm.ku.dk

Har du nedlagt en ringmærket fugl?

Så husk at indberette den til Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum i København.

Dette kan gøres på mail, telefon eller via hjemmesiden www.fuglering.dk.

EURING – Den Europæiske Sammenslutning af Ringmærkningscentraler

Fugle passerer frit de politiske landegrænser, og et internationalt samarbejde er derfor essentielt, hvis man ønsker en fuld forståelse af fuglenes færden. Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum og de øvrige europæiske ringmærkningscentraler, som anvender nummererede ringe til studier af vildtlevende fugle, har derfor siden 1963 været samlet i organisationen EURING. EURINGs formål er at organisere og standardisere europæisk videnskabelig ringmærkning, og EURING har udviklet et kodesystem til elektronisk lagring og udveksling af ringmærknings- og genfundsdata. I EURINGs databank samles genfund af alle fugle ringmærket i Europa, og i dag består databanken af over 12 millioner genfund fordelt på ca. 485 arter.

EURING har længe haft et ønske om at udarbejde et samlet trækfugleatlas på baggrund af data på fugle ringmærket i hele Europa. Med støtte fra Bonn-konventionen (The Convention on Migratory Species) under FN's miljøprogram samt den italienske regering er det nu blevet muligt at analysere og præsentere trækruter for de fuglearter, der yngler eller overvintrer i Europa. Med et europæisk trækfugleatlas vil eksempelvis beslutningstagere have et solidt værktøj i hånden, når der skal tages beslutninger om forvaltning af forskellige arter og bestande. Hovedværket vil blive udgivet online med løbende opdateringer.

Arbejdet forventes afsluttet i 2021 og kan følges her: www.euring.org/migration-atlas.

